

„'t Seghen Waert”

verenigingsblad van het Historisch Genootschap

Oud Soetermeer

opgericht 12 januari 1949

12e jaargang, nr 3
juni 1993

' T S E G H E N W A A R T

Verenigingsblad van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer
Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer

12e jaargang nummer 3,

juni 1993

Dagelijks bestuur

- Voorzitter: R.Grootveld, Glanswit 33; tel.611720
- Secretaris: H.M.J.Windmeijer, Herikerberg 86; tel.211119
- Penningmeester: J.E.Bogaers, Pitrusvaart 39; tel.314352

Ledenadministr.: A.van Noort, Mauritsstraat 8; tel.163559

Public Relations: A.A.Collenteur, Wolfertstraat 19; tel.311835

Redactie: C.J.Moerman-van Voorst, Irenelaan 15; tel.163487
A.van Noort, Mauritsstraat 8, tel.163559
A.Collenteur, schakel met het bestuur

Contactpersonen

- Archeol.werkgroep: P.van Domburg, Voorweg 162; tel.517058
- Genealogie en
Heraldiek: M.Vijverberg-Kalkema, Stekelbaarsslot 35;
tel.316552
- Sprekend Verleden: E.W.van den Burg, Fred.Hendriklaan 32;
tel.164858
- Archief: J.M.C.Huisman-Aaftink, Bernhardstraat 2;
tel.163179

Historisch Museum 't Oude Huis: Dorpsstraat 7, 2712 AB; tel.164735

- Conservator: Jouetta van der Ploeg; aanwezig
maandag t/m donderdag van 9 tot 16 uur
- Openingstijden museum: woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag
van 13 tot 16 uur

INHOUD

- 2 Nieuw bestuur
- 3 Nieuwe leden
- 4 Activiteitenkalender
- 4 Genealogische dag op 18/9'93
- 5 Excursie Amersfoort op 25/9'93
- 7 Herdruk 'Gebundeld Verleden'
- 8 Bouwstijlen (3)
- 13 Jaarstukken '92 en werkplan '94 van het museum
- 13 Kopij voor september-nummer: za 14 augustus '93
- 14 Veldonderzoek Dorpsstraat 109-113
- 15 Nationale genealogische dag op 2/10'93
- 16 Genealogische vragen en antwoorden
- 18 Meermolens (8)
- 23 In gesprek met de heer C. Fischer
- 29 Zuivelfabriek A. Prinzen
- 30 Hoeve 'Voorzorg', Zegwaartseweg 46

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de volgende Zoetermeerse bedrijven:

- Van As Makelaardij, Eerste Stationsstraat 61, tel. 16 44 45*
- Bouwmarkt De Bouwhof, Bleiswijkseweg 11, tel. 31 07 00*
- Cammeraat IJzerwaren, Eerste Stationsstr.48, tel. 16 37 31*
- Cammeraat Zuivelhandel, Dorpsstraat 119, tel. 16 47 96*
- Carrosseriebedrijf Lamboo b.v., Fokkerstr.9, tel. 31 64 00*
- Van Oosterom Schoen en Mode, Dorpsstraat 107, tel. 16 30 29*
- Roos Kantoorboekhandel, Dorpsstraat 165, tel. 16 35 80*
- Rové Verlichting, Dorpsstraat 198, tel. 16 64 88*
- Van der Spek Makelaardij en Ass., Dorpsstr.50, tel.16 77 71*
- Schoenen Van Veen, Dorpsstraat 83, tel. 16 31 65*
- Slagerij Vollebregt, Dorpsstraat 127, tel. 16 35 25*
- Taxibedrijf Van der Slik, Kerkenbos 1-9, tel. 51 51 51*
- Van Waay Damesmode, Dorpsstraat 89-91, tel. 16 31 67*
- Van Waay Herenmode, Dorpsstraat 163a/b, tel. 16 3910*

V A N H E T B E S T U U R

De ledenvergadering van 27 april j.l. heeft het genootschap een nieuwe bestuurssamenstelling opgeleverd.

In de ledenvergadering zijn de voorzitter, de heer Van Wieringen en de heer Klos afgetreden. De heer Wester was al per 1 januari afgetreden en mevrouw Veldman, de pr-vrouw, gaat verhuizen waardoor zij niet meer beschikbaar is voor het pr-werk.

Daar de gemeente Zoetermeer geen gebruik meer maakt van het recht twee leden in het bestuur te benoemen, heeft de heer Kamphuis besloten zich terug te trekken uit het bestuur.

De heren Van Domburg, Van Zwet en ondergetekende zijn herkozen voor een laatste termijn van drie jaar.

Nieuw in het bestuur zijn: de heer Grootveld, die het voorzitterschap heeft aanvaard; de heer Collenteur, die het pr-werk van mevrouw Veldman gaat overnemen; de heer Bogaers neemt het penningmeesterschap over van de heer Wester; de heer Vermeulen zal het museum binnen het bestuur vertegenwoordigen.

Ik wens de gekozen bestuursleden veel succes toe in hun nieuwe functie en bedank vooral de afgetreden bestuursleden voor het vele werk dat zij in de afgelopen jaren voor ons genootschap hebben verzet.

De aanwezige leden op de vergadering stelden het zeer op prijs een overzicht te krijgen van het gehele bestuur, waar ik natuurlijk graag aan wil voldoen. Het volgende overzicht geeft de taakverdeling en vertegenwoordiging binnen het bestuur weer:

De heer R. Grootveld, voorzitter

De heer H.M.J. Windmeijer, secretaris

De heer J.E. Bogaers, penningmeester

Mevrouw S. Brandhorst-Sonneveld, excursies

De heer A.A. Collenteur, public relations

De heer A.J.C. Vermeulen, St. Historisch Museum 't Oude Huis

De heer P. van Domburg, de Archeologische Werkgroep Zoetermeer

Mevrouw S. van Mil, de werkgroep Genealogie en Heraldiek

De heer E.W. van den Burg, de werkgroep 'Sprekend Verleden'

De heren S. Paul, A.C. Switzar en L. van Zwet

Henk Windmeijer, secretaris

LEDENBESTAND

In de periode 12 maart tot 14 mei konden we weer twintig nieuwe leden bijschrijven, die we van harte welkom heten. Voor zover niet anders vermeld, zijn de nieuwe leden woonachtig in Zoetermeer.

Hun namen zijn:

J.E. Bogaers, Pitrusvaart 39
F. Buitendijk, Schinkelweg 59
C.C. Droogh, Karpersloot 70
N. Groenheijde, Piet Heinstraat 5
J.J. de Groot, Vlamingstraat 59
A.G. Hogeveen, Vuurdoornpark 57
Mw A. Klein Ikkink-Smink, Lumeystraat 18
A. Molenaar, Molenstraat 119
J.C. Plooy, Glanswit 15
Mw M. Popering-Suurland, Aquamarijn 7
D. Post, Tjalk 11, Schipluiden
H.J. van der Slik, Wingerdperk 84
M. Sonneveld, Nieuwe Hoefweg 6
A.H. van der Spek, Eerste Stationsstraat 37
Mw C. Suurland-Vleggeert, Van Ostadestraat 32
C. van Tilburg, Dorpsstraat 33, Nootdorp
Mw M.Th. Wijffels-P., Bagijnenwaard 150
Mw J.J.N. van Weert, Camee 164
Mw A.J.B.A. Zeeman-M., De Collignystraat 33
H.P. van Zetten, Beatrixlaan 57, Moerkapelle

Onze vereniging telt nu, rekening houdend met een ledenverlies door verhuizing, overlijden en bedanken, per 14 mei 902 leden. Wie het negenhonderdste lid is, blijft nog even 'geheim' tot de volgende ledenvergadering van 24 november a.s.

A. van Noort

#####

A C T I V I T E I T E N K A L E N D E R

- za 11 september: Open Monumentendag; thema: Dorpsstraat
- za 18 september: Genealogische Dag; Morgenster, Nassaulaan 1, 11.00 tot 16.00 uur (zie toelichting)
- wo 22 september: Lezing over de laatste Duitse keizer, Wilhelm II (1859-1941) door Drs. J.J. Oudenaarden; Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur
- za 25 september: Aansluiting bij Kerkepad in de stad Amersfoort (zie toelichting)
- wo 27 oktober: Diaserie over oud en nieuw Zoetermeer; Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur
- do 18 november: A.W.Z. verzorgt een lezing over opgravingen en onderzoek; Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur
- wo 24 november: Najaars-ledenvergadering met begroting 1994; Morgenster, Nassaulaan 1, 20.00 uur

Toelichting op de activiteiten:

-- OP ZATERDAG 18 SEPTEMBER a.s. wordt een genealogische contactdag georganiseerd door de werkgroep Genealogie en Heraldiek van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, met medewerking van de Genealogische Vereniging 'Prometheus' Delft, de afdeling Delfland van de Nederlandse Genealogische Vereniging, de Studiegroep Genealogie Westland, en de Historische Kring Benthuizen.

Op het programma staan:

- informatie en publikaties van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer en de Stichting Historisch Museum 't Oude Huis;
- informatie over geslachten uit Zoetermeer, het voormalige Zegwaard, het Westland en Delfland;
- informatie over de Contactdienst van de N.G.V. afd. Delfland;

- stand van de Genealogische Vereniging 'Prometheus' met diverse publikaties;
- stands van enkele plaatselijke historische/genealogische verenigingen/werkgroepen uit het Westland;
- een diapresentatie over oud en nieuw Zoetermeer tussen 13.30 en 14.00 uur;
- een lezing: "Genealogie voor beginners" tussen 14.30 en 15.00 uur;
- computerdemonstraties met genealogische programma's van de N.G.V.-Computerdienst;
- onderlinge uitwisseling gegevens.

Deze dag vindt plaats van 11.00 tot 16.00 uur in de vergaderzaal van de Morgensterkerk, Nassaulaan 1, 2712 AT Zoetermeer. Toegang is f 2,50 per persoon, ter plaatse te voldoen.

-- OP ZATERDAG 25 SEPTEMBER vertrekken we om 8.30 uur per bus van hoek Marijkestraat/Oranjelaan naar Amersfoort. Daar zijn die dag te bezichtigen: Evangelisch-Lutherse Kerk, NH St.Joriskerk, Kapel en mannenzaal van het Pieters en Bloklands Gasthuis, Oud-Katholieke Kerk en RK Kerk Franciscus Xaverius.

Graag zo spoedig mogelijk aanmelden bij mevrouw S.Brandhorst-Sonneveld, Voorweg 182, tel. 51 70 47 of bij de heer C.van Wieringen, Mauritsstraat 10, tel. 16 37 64.

Tegelijkertijd s.v.p. de kosten van f 25,00 voldoen op Postbank giro-nummer 3426901 ten name van Hist.Genootschap Oud Soetermeer, onder vermelding van 'Kerkepad'.

#####

BRUGGEN ALS INDUSTRIEEL ERFGOED

In opdracht van het Projectbureau voor Industrieel Erfgoed te Zeist verricht de NEDERLANDSE BRUGGEN STICHTING een onderzoek naar Nederlandse bruggen en viaducten in het licht van hun waarde als industrieel erfgoed. Omdat het gaat om bruggen en viaducten uit de industriële periode beperkt het onderzoek zich tot bruggen en viaducten

van ijzer en staal, van beton en van hout. Bruggen en viaducten van baksteen en natuursteen worden voorlopig buiten beschouwing gelaten. De stichting wil een goed inzicht krijgen in wat in Nederland nog aanwezig is van het bruggen- en viaductenbestand van vóór 1940 en wat daarvan de moeite en de kosten waard zou zijn om te behouden; hetzij door ze ter plaatse dan wel elders in stand te houden, hetzij door het onderbrengen van modellen, tekeningen e.d. ervan in musea of door documentatie, bijvoorbeeld door middel van een boek.

Zo is o.a. de ophaalbrug over de Hollandsche IJssel te Haastrecht uit 1883 een erfgoedjuweeltje.

De stichting vraagt daarom aan geïnteresseerden zoveel mogelijk gegevens ter beschikking te stellen aan de stichting.

Men kan ook begunstiger worden van de stichting voor f 25,00 per jaar. Minstens drie maal per jaar wordt men dan op de hoogte gehouden van de activiteiten door middel van een nieuwsbrief.

Het secretariaat van de stichting is:

Nederlandse Bruggen Stichting, Ir. G.J. Arends,

Gebouw voor Bouwkunde, kamer 5.13,

Berlageweg 1,

2628 CR DELFT.

Telefoon: 015-78 48 86 of 01820-20 935.

Postrekening: 58975 ten name van de Penningmeester van de Nederlandse Bruggen Stichting, H. Dunantlaan 57, 2614 GK Delft.

#####

Het **NEDERLANDS CENTRUM VOOR VOLKSCULTUUR**, Lucasbolwerk 11, 3512 EH UTRECHT, telefoon 030-31 99 97, vraagt ons u attent te maken op het tijdschrift

ALLEDAAGSE DINGEN

Dit tijdschrift gaat over het dagelijks leven in heden en verleden. Over zaken en gebruiken waar iedereen elke dag mee te maken heeft: van koek tot ondergoed en van gebruiken rond de geboorte tot sprookjes vertellen. Het verschijnt acht keer per jaar.

Als lid van het Historisch Genootschap Oud Soetermeer kunt u zich erop abonneren voor het gereduceerde tarief van f 45,00 (i.p.v. f 50,00) per jaar.

U dient uw naam, adres, postcode en woonplaats, telefoonnummer plus: ik ben lid van in blokletters geschreven naar bovengenoemd adres te sturen. U betaalt na ontvangst van de acceptgirokaart.

#####

MONUMENTEN IN ZOETERMEER

In het kader van de aanstaande Open Monumentendag van 11 september 1993 organiseert GALERIE 'DE VLAMING' van 20 augustus tot en met 12 september een thema-expositie. Het thema is Monumenten in Zoetermeer.

In Nederland werkende kunstenaars kunnen hiervoor nieuw of recent werk (maximaal drie werken per persoon) inbrengen. De techniek is vrij ter keuze van de kunstenaar; de afmeting mag max. 1 x 1 meter zijn. In samenwerking met de Kunstkring Zoetermeer zal zonedig een selectie worden gemaakt van de aangeleverde werken, waarbij er naar zal worden gestreefd van elke kunstenaar tenminste één werk in de expositie op te nemen. Uiterste inleverdatum: maandag 2 augustus. Deelnamekosten zijn f 25,00 per kunstenaar.

Meer informatie en voorwaarden van deelneming, evenals blanco deelnemersformulieren zijn verkrijgbaar bij Galerie 'De Vlaming', Vlamingsstraat 2a, 2712 BZ Zoetermeer. Telefoon: 079-16 95 51 (Theo Eerden).

#####

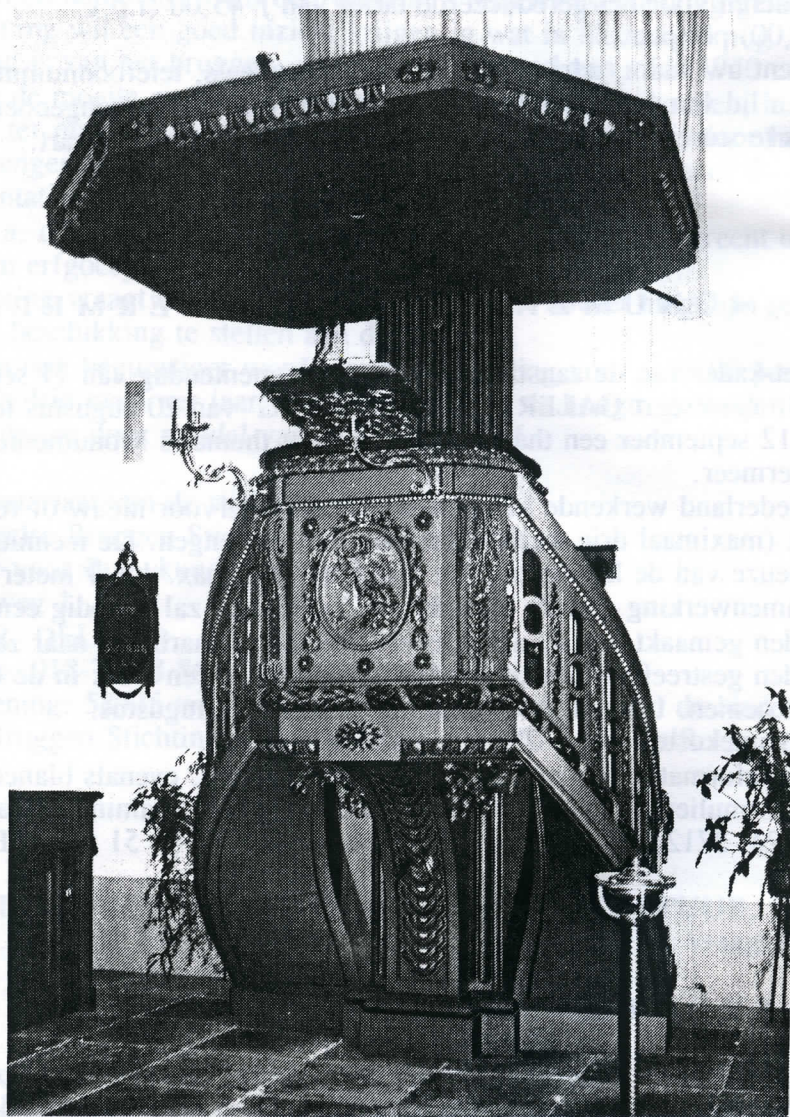
HERDRUK 'GEBUNDELD VERLEDEN'

Dit boek, dat is uitgegeven bij het veertigjarige bestaan van onze vereniging, is herdrukt en voor f 20,00 te koop bij 't Oude Huis en de boekhandels Ribberink, Roos en De Watertoren (winkelcentrum Rokkeveen). Alleen in 't Oude Huis betalen onze leden slechts f 17,50.

#####

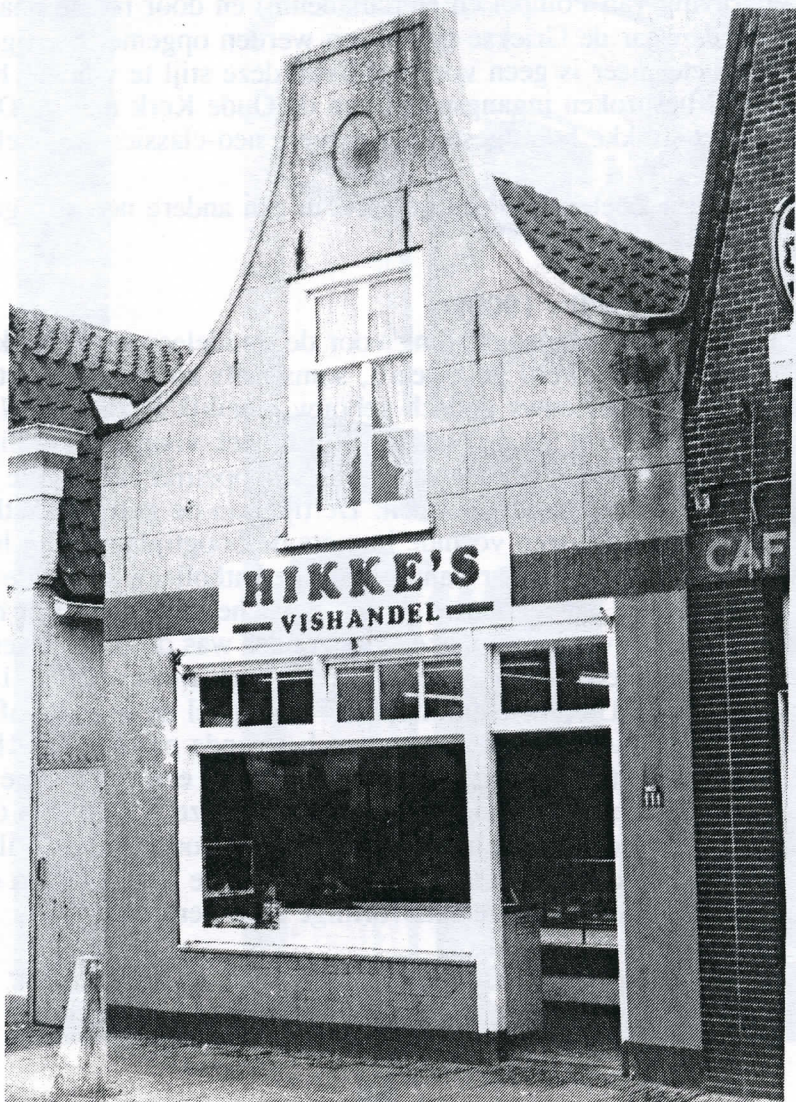
BOUWSTIJLEN IN ZOETERMEER

deel 3

De preekstoel van de Oude Kerk van Zoetermeer is een fraai voorbeeld van de Lodewijk-XVI stijl

Een afbeelding van het pand van vishandel Hikke, Dorpsstraat 111. Dit pand heeft een mooi 18e-eeuws halsgeveltje, dat is gebouwd in een traditionele stijl, die niet onder een specifieke noemer valt. De pui is 20ste-eeuws en het zesruitsschuifvenster daarboven is 19e-eeuws. In de gevel werd het gebruik van (dure) natuursteen blokken geïmiteerd door groeven te trekken in het pleisterwerk.

De neo-stijlen (19e eeuw)

In de 19e eeuw maakte men gebruik van de bouwstijlen uit de voorgaande eeuwen, die soms naar eigen inzicht en opvatting werden toegepast. Als eerste het **neo-classicisme**. Het verschil met de voorgaande toepassingen van de klassieke bouwkunst is dat de bouwmeesters nu de klassieke orden correct wilden gebruiken. De kennis had men verkregen uit het archeologisch onderzoek, dat in de 18e eeuw op gang was gekomen (o.a. opgraving van Pompei en Herculaneum) en door reizen naar Griekenland, waar de Griekse gebouwen werden opgemeten en getekend. In Zoetermeer is geen voorbeeld van deze stijl te vinden, hoewel de in deel 2 besproken ingangspartij van de Oude Kerk met de Dorische zuilen en het strakke hoofdstel het zuivere neo-classicisme heel dicht benadert.

Wel heeft er in Zoetermeer een gebouw in een andere neo-stijl gestaan, de neo-gotiek.

Neo-gotiek (ca 1840 - 1900)

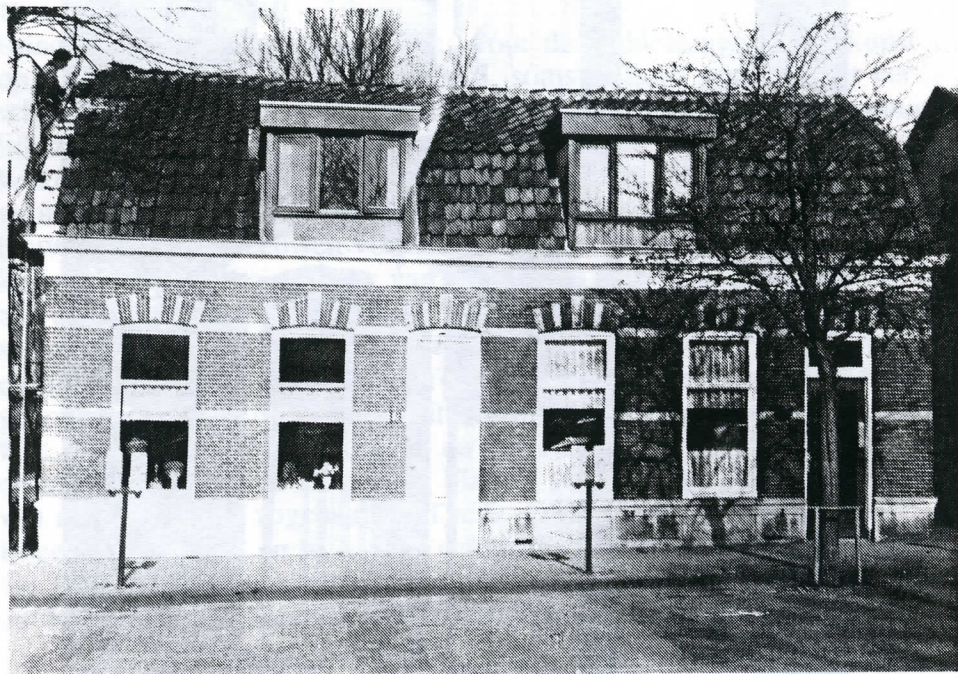
Rond 1840 kwam de belangstelling voor de middeleeuwse bouwkunst op. De gotische stijl werd geïmiteerd, soms zelfs zo goed dat het verschil met een middeleeuws gotisch gebouw moeilijk te zien is. Natuurlijk zag men deze stijl als de bouwstijl bij uitstek voor de katholieke kerkenbouw, die na het herstel van de bisschoppelijke hiërarchie in 1853 voortvarend ter hand werd genomen. De tijd van de gotische kathedraalbouw in de middeleeuwen vormde immers de hoogtijdagen van het katholicisme. De voorganger van de huidige katholieke kerk (zie blz.29) aan de Dorpsstraat was gebouwd in neo-gotische stijl, compleet met spitsbogen, traceerwerk en pinakels. Bijzonder was de opengewerkte gietijzeren spits die de toren bekroonde. De kerk werd in 1857-1858 gebouwd door de Utrechtse architect G. Vogelpoel en in 1914 afgebouwd. De bij deze kerk behorende en nog bestaande pastorie uit 1867 van dezelfde architect (zie afbeelding blz.11) vertoont een bijzondere vorm van neo-gotiek, de zogenaamde Tudor-gotiek. Deze is geënt op de Engelse neo-gotiek en werd hier geïntroduceerd door koning Willem II. De Tudor-gotiek komt tot uiting in de gepleisterde bogen boven de deur en de vensters, die een lichte spitsvormige knik vertonen.

Neo-renaissance (ca 1850 - 1900)

Zoals uit de jaartallen blijkt, bestonden de neo-stijlen naast elkaar. Werd de neo-gotiek gezien als de geschikte bouwstijl voor de katholieke

kerkenbouw, de neo-renaissance was de stijl voor overheidsgebouwen als verwijzing naar de 17e eeuw, de periode van de Hollandse renaissance en tevens de periode waarin Nederland rijk en oppermachtig was. Postkantoren, raadhuizen en bekende gebouwen als het Rijksmuseum in Amsterdam en het Station Hollandse Spoor in Den Haag werden opgetrokken in neo-renaissance. We zien de horizontale witte banden, afstekend tegen het rode metselwerk en de geblokte ontlastingsbogen boven deur en vensters weer terug. Ook elementen uit de Italiaanse renaissance, zoals gepleisterde plinten met blokken die de suggestie van ruw behakte natuursteen wekken, komen voor. In de serie éénlaags woonhuizen aan het begin van de Eerste Stationsstraat uit 1900 worden beide vormen verenigd: de Hollandse renaissance in de horizontale witte banden en de geblokte ontlastingsbogen, en de Italiaanse renaissance in de gepleisterde plint met blokmotieven.

Eerste Stationsstraat 11 en 13

Eclecticisme (ca 1850-1900)

Alle stijlen door elkaar, ofwel van alles wat. Eclecticisme is afgeleid van het Latijnse woord *eclectus*, uitgekozen. De architecten kozen ornamenten uit verschillende vroegere stijlen en combineerden deze met nieuw bedachte details tot een samenhangend geheel. Baksteen, afgewisseld met pleisterwerk, veel details uit het classicisme en geprofileerde gestucte vensteromlijstingen vormen de kenmerken. Het beste voorbeeld van eclecticisme in Zoetermeer is 't Oude Huis aan de Dorpsstraat uit 1872.

(wordt vervolgd)

Literatuur:

J. Nederlof, *Bouwstijlen herkennen*, Amsterdam 1990.

H. Rosenberg e.a., *Architectuurgids Den Haag 1800-1945*, Den Haag 1988.

Ton Vermeulen, *Een verhalende kerk, H. Nicolaas Zoetermeer*, Zoetermeer 1988.

Botine Koopmans

#####

J A A R V E R S L A G M U S E U M

Het jaarverslag van Historisch Museum 't Oude Huis betreffende 1992 en het werkplan voor 1994 kan iedere geïnteresseerde afhalen aan de balie van 't Oude Huis tijdens de openingsuren op woensdag, zaterdag en zondag.

#####

KOPIJ voor het september-nummer s.v.p.

UITERLIJK ZATERDAG 14 AUGUSTUS inleveren bij
mevr. Moerman, Irenelaan 15, 2712 CC ZOETERMEER.

#####

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP

Voorlopig verslag van archeologisch veldonderzoek bij Dorpsstraat 109-113

In februari 1992 startte de Archeologische Werkgroep Zoetermeer (A.W.Z.) een opgraving achter Dorpsstraat 109, 111 en 113. Met de hand werd een sleuf van ongeveer 13x2x2½ meter gegraven. In de sleuf werd een aantal sloten aangetroffen, daterend van de vijftiende tot en met de achttiende eeuw. Uit de oudste sloot kwam onder meer een reeds eerder in dit blad gepubliceerd uniek vijftiende-eeuws houten bekertje. Nadat het onderzoek voltooid was, werd met een door de gemeente ter beschikking gestelde graafmachine de sleuf dichtgegooid. Tevens werd de bovenlaag van een nieuwe put voor ons afgegraven, direct achter de huidige bebouwing. Zodoende hadden we geen "last" van de achttiende tot en met twintigste-eeuwse lagen. Al gauw stuitten we op houtresten. Naast verschillende paaltjes werd een vermoedelijk zeventiende-eeuwse houten bak met afvoergoot blootgelegd. Hierin bevonden zich tal van zoutwater mosselen. Waarschijnlijk betreft het een bezinkbak.

Op grotere diepte werden houten funderingsresten aangetroffen en verkleuringen die wijzen op een muur. Vermoedelijk hebben we hier te maken met twee aparte gebouwen. Gezien het schervenmateriaal moeten beide uit de vijftiende eeuw stammen.

Eveneens op twee plaatsten kwamen afvalkuilen aan het licht. Uit de ene kuil kwam opvallend veel leer: ongeveer 15 schoentjes. Onder deze kuil bevond zich een wilgetenen mat.

De andere kuil bevatte veel scherven en botten. Een gave grape (kookpotje), een bijna hele pispot, een dissel (kuiphamer) en een sleutel maakten deel uit van de vondsten.

Beide afvalkuilen zijn voorlopig op de vroege vijftiende eeuw gedateerd.

Nadat we in de gehele put het natuurlijke veen hadden bereikt, en er dus geen menselijke sporen meer mochten worden verwacht, zijn de grondlagen die in de wanden van de put te zien waren, getekend.

Vervolgens is in de maanden februari en maart de put dichtgegooid.

Tevens werden eind maart twee nieuwe putten dicht achter pand 111 uitgezet (3 en 4). Hetgeen sommige leden al voorspeld hadden, kwam uit: er werd op een meter of tien achter het huis een waterput gevonden.

Zo waar zat er redelijk veel materiaal in. Een grote hoeveelheid glas, aardewerk en een bezem uit de tweede helft van de achttiende eeuw werden aangetroffen. Het profiel van de waterput is getekend en gefotografeerd. In put 4 zijn twee fundamenteën blootgelegd die vermoedelijk uit de achttiende en negentiende eeuw stammen. Archiefonderzoek moet nog uitwijzen van welke gebouwen zij deel uitmaakten.

In april werd achter Dorpsstraat 113 put 5 uitgezet. Na met moeite de eerste laag verwijderd te hebben (veel kolengruis!), stuitten we opnieuw op een fundament. Ook dit dateert vermoedelijk uit de tweede helft van de achttiende eeuw en houdt mogelijk verband met het fundament dat in put 4 is aangetroffen.

Binnenkort hopen we u de preciese situering van de gebouwen te kunnen schetsen.

Namens de A.W.Z.,
Patrick van Domburg

#####

GENEALOGIE EN HERALDIEK

Voor 1993 zijn de volgende avonden gepland:

Vergader/werkavond: 11 oktober en 13 december.

Inloopavonden: 14 juni, 20 september en 20 december.

Alle avonden zijn op de maandagavond en beginnen om 20.00 uur in Het Oude Huis, Dorpsstraat 7.

Nadere inlichtingen: Marjolijne Vijverberg-Kalkema, Stelkelbaarsloot 35, 2724 AR Zoetermeer; tel. 079-31 65 52.

NATIONALE GENEALOGISCHE DAG PROMETHEUS

De Genealogische Vereniging Prometheus houdt op 2 oktober 1993 een nationale Genealogische dag met als onderwerp "Genealogie en haar raakvlakgebieden" ter gelegenheid van haar 20 jarig bestaan.

De dag wordt gehouden van 9.30 uur tot ca 16.45 in het Aula Congress-centrum van de Technische Universiteit, Mekelweg 5, te Delft.

Er worden deze dag diverse lezingen gehouden over o.a. heraldiek per computer (nieuw programma van Prometheus); bevoegdheden schout en schepenen, genealogie en auteursrecht; fotograferen bij gen. onderzoek; rangen en standen van vroeger tot heden, etc, etc..

Tevens wordt deel XII van het Kwartierstatenboek gepresenteerd.

Aanmelding voor deze dag kan geschieden door overmaking van *f* 15,00 p.p. (*f* 12,50 voor leden en donateurs van Prometheus) op postgiro 34.53.233 t.n.v. Gen.Ver.Prometheus te Delft onder vermelding van Nationale Genealogische Dag.

Eventueel kan men ook een lunchpakket bestellen voor *f* 9,00 p.p. Na overmaking van het totaalbedrag worden het toegangsbewijs en de lunchbon ca. 10 dagen voor aanvang van de bijeenkomst toegestuurd. Nadere informatie bij Marjolijne Vijverberg, tel.31.65.52.

VRAAG EN ANTWOORD

Vragen en antwoorden voor deze rubriek kunt u zenden aan de Genealogische Werkgroep Zoetermeer, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer, onder vermelding van Vraag en Antwoord.

93/5 RO(O)S-WIGMANS/KRUIJP

Op 15-4-1774 overlijdt te Zegwaart Barend Ro(o)s Deze Barend is gehuwd met 1e Marijtje Hendriks Wigmans. Vermoedelijk overlijdt zij in het kraambed, daar haar echtgenoot op 24-9-1737 aangeving doet van het lijk van zijn overleden vrouw en een doodgeboren kind. Barend hertrouwt op 3-7-1738 te Zegwaart met Antje Casperse Kruijp. Uit dit huwelijk worden diverse kinderen geboren. Deze familie is Rooms-Katholiek. De kinderen van Barend zijn kleermakers of meester wagenmakers. Behalve zijn trouwakte met Anna Kruijp en zijn overlijdensakte zijn geen gegevens over Barend en zijn voorgeslacht gevonden. Bij de doop van zijn kinderen komen als getuigen ook een Jan Ros, Grietje Claasz (H)omp, Hendrik Wigman, Antje Ronde, Jaltje (Rosch), Hendrik Stevensz, Anna ?? en Grietje Wen voor. Wie kan mij helpen aan verdere gegevens over genoemde personen?

Dhr. E.J. Ros, Nw.Beijerland.

ANTWOORD

93/1 POTUYT

Zeigie Ariens Potuyt werd gedoopt 21-1-1751 te Berkenwoude (getuige Annegie Willemsdr. Baartman) als dochter van Arie Pietersz. Potuyt en Marregie Willems Baartman. Zij heeft nog een zuster Marregie die 17-11-1748 gedoopt werd. Grootvader Pieter Potuyt had in Agterbroek (waar dit gezin woonde) nog een broer Dirk waarvan kinderen met dezelfde namen gedoopt werden in de periode 1740-1760. In hetzelfde doopboek (Berkenwoude 2) wordt nog vermeld:

Pieter Douw, gedoopt 11-8-1748, zoon van Jacobus Pieterse Douw en Marregie Pieterse Potuyt.

Dhr. A.J. Noordam, Leidschendam

93/3 van RUITENBURG-den HOLLANDER

Aalbert van Ruitenburg werd 12-11-1899 geboren als zoon van Cornelis van Ruitenburg en Arensje Houweling, gehuwd 8-11-1890 te Zevenhuizen. Cornelis is een zoon van Nicolaas van Ruitenburg en Maria Pols en werd geboren 14-3-1862 te Moercapelle. Arensje Houweling werd 14-10-1868 te Zevenhuizen geboren als dochter van Aalbert van Houweling en Trijntje Vis.

Dhr. J.P. Jongerius, Rotterdam

Dhr. P van Ruitenburg, Rotterdam

SCHENKINGEN

De afgelopen maanden ontving de werkgroep weer enige schenkingen. De familie Hoogland schonk ons de enorme verzameling rouwadvertenties van wijlen de heer J. Hoogland. Anoniem ontvingen wij een aantal geboortekaartjes. De schenkers/schenksters willen wij langs deze weg hartelijk danken. Verder kregen wij van dhr. W. Vermeulen uit Pijnacker een aantal jaarboeken van het C.B.G. en een reeks jaargangen van Gens Nostra en Ons Voorgeslacht. Alle gevers hartelijk dank.

#####

Over Meermolens en (nog) meer molens deel 8

Correcties en aanvullingen

In deel 7 ('t Seghen Waert, feb.93) is een jaartal fout overgetypt. Het recht van de wind van de voormalige rond 1669 verdwenen Zoetermeerse korenmolen werd in 1669 getransporteerd naar de Zegwaardse korenmolen, en dus niet in 1969, zoals per abuis in "'t Seghen Waert" stond. Het windrecht van deze verdwenen Zoetermeerse korenmolen bedroeg in 1669 zes gulden per jaar. Het werd in dat jaar getransporteerd op de korenmolen van Zegwaard, die aanvankelijk voor negentien gulden per jaar de wind mocht gebruiken. Maar in 1669 werd dus voor de Zegwaardse korenmolen voortaan vijftientig gulden windrecht betaald, omdat zijn rayon uitgebreid werd met dat van de verdwijnende Zoetermeerse korenmolen. Deze voormalige Zoetermeerse molen zal, gezien het kleine bedrag dat aan windrecht werd betaald, maar voor een klein, dun bevolkt rayon hebben gemalen. Dat zogenaamde windrecht was niet helemaal weggegooid geld. Het gaf de molenaar o.a. recht op een ongehinderde windtoevoer uit alle windstreken. Hij kon dus op grond van zijn betaalde windrecht het oprichten of hebben van gebouwen of bomen binnen een zekere afstand van de molen voorkómen.

De Binnenwegse Polder

Deze polder ligt tussen de Delftse Wallen en de Rotte en Benthuisen, Bleiswijk en een stukje Berkel. Het grootste deel is de eigenlijke Binnenwegse Polder, nl. ongeveer 990 hectare, dat ligt binnen de gemeentegrens van Zoetermeer.

Het kleinste deel is het driehoekige stukje van de voormalige Klappolder, genaamd 'Achterklap', dat is 50 hectare. Ook de Hoefpolder (Voorhoef en Achterhoef) werd bij de Binnenwegse Polder ingelijfd en is ongeveer 90 hectare.

De Binnenwegse Polder van vóór de droogmaking in 1701, dus nog zonder Hoef- en Klappolder, waterde uit op de Oude Rijn en maakte toen deel uit van het Hoogheemraadschap van Rijnland. In 1373 werd de uitwatering verlegd door de Lede (= Rotte) naar de IJssel onder Nieuwerkerk. In 1386 werd de afwatering weer verlegd, nu naar de Merwede (= Nieuwe Maas) onder Rotterdam. De eigenlijke Binnenwegse polder bleef tot 1856 onder het Hoogheemraadschap van Rijnland

behoren. In 1856/57 werd de gehele polder tot het Hoogheemraadschap van Schieland gebracht.

In de laatste helft van de zeventiende eeuw was de polder bijna aan alle kanten omringd door uitgeveende plassen en was hij zelf ook grotendeels uitgeveend tot plas.

In september 1696 vroegen Schout en Ambachtsbewaarders van Zegwaard aan de Staten van Holland en Westfriesland octrooi tot droogmaking aan. Dit werd in augustus 1698 verleend. In 1699 werd weer van het octrooi afgezien, omdat Schout en Ambachtsbewaarders onmachtig bleken de droogmaking uit te voeren. Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland en van Schieland besloten nu zelf tot droogmaking over te gaan, waartoe op 30 juli 1700 het octrooi werd verleend.

Op 21 april 1701 stond Delfland zijn rechten en plichten af aan Schieland. Op 6 mei 1701 deed Schieland dit weer over aan Rotterdam. Het octrooi gold alleen voor de eigenlijke Binnenwegse Polder.

Op 14 december 1701 werd aan 'Rotterdam' een ampliatië-octrooi verleend, om ook de Hoefpolder en een deel van de Klappolder in de droogmaking op te nemen. Spoedig daarop werd de droogmaking nu uitgevoerd. Tot 1805 bleef Rotterdam eigenaresse van de droogmakerij. In mei 1805, nadat alle gronden publiek geveild waren, kreeg de polder een eigen bestuur.

De molens van de Binnenwegse Polder

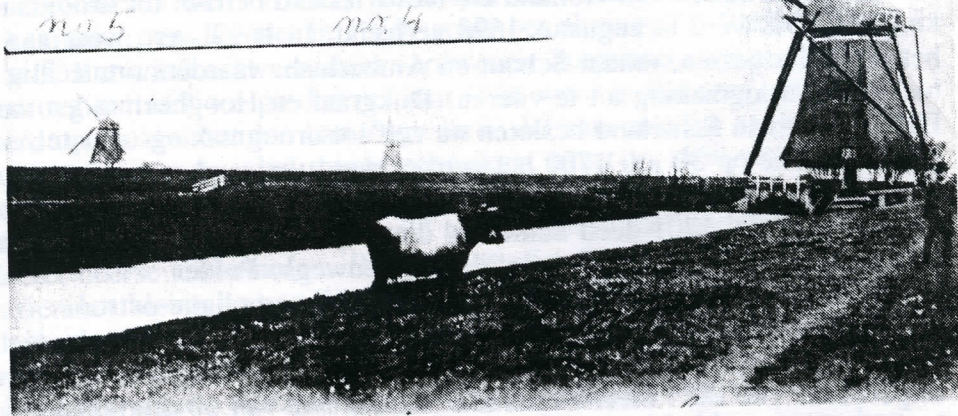
De bemaling vond plaats door negen windschepradmolens met een vlucht van 27,85 meter.

Een dubbele gang van drie molens, dus zes molens, maalden trapsgewijs op de Boezemvaart van de Bleiswijkse droogmakerij. Drie molens aan de Rotte maalden samen met zeven molens van de Bleiswijkse droogmakerij het water van deze boezemvaart in de Rotte (vóór 1772 op de Bleiswijkse plassen). Boezemmolen nummer 1 van de Binnenwegse Polder stond eerst ten westen van het Bleiswijkse Verlaat en was daar de nummer 3. In plm. 1772 is deze molen verplaatst naar ten zuiden van de Holvoeterbrug. Toen zijn de drie molens aan de Rotte vernummerd. De verplaatste molen werd onderhouden door de Bleiswijkse droogmakerij en de Binnenwegse Polder.

Om de molens uit elkaar te houden, waren ze genummerd. De zuidelijke ondermolen had nummer 9. Deze maalde met de nummer 8, de noordelijke ondermolen, het water in een hoger gelegen ondertussenboezem.

Bleiswijk
Watermolens van de Binnenwegse polder

no. 7

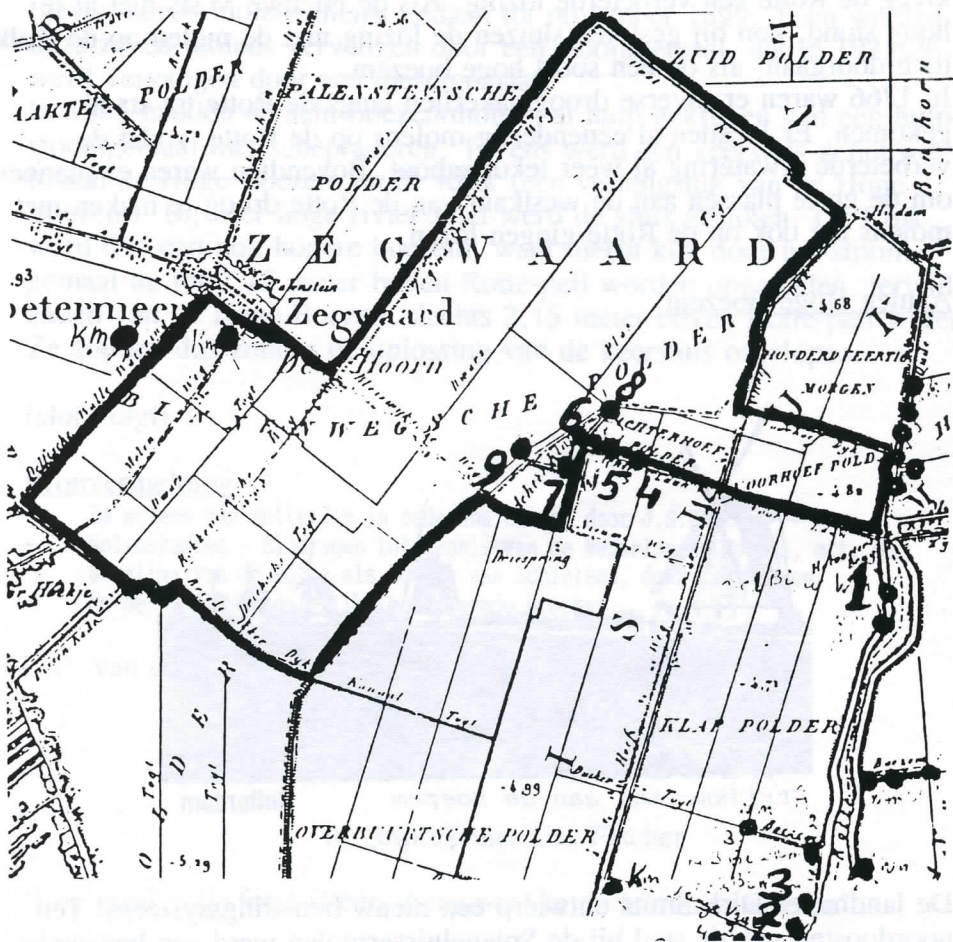

Bleiswijk, watermolens van de Binnenwegse Polder

De onderste middelmolens, de nummers 6 en 7, maalden het water verder omhoog in de bovenste tussenboezem. De bovenste middelmolens, de nummers 4 en 5, maalden het water vervolgens nog verder omhoog in de Boezemvaart van de Bleiswijkse droogmakerij die naar de Rotte loopt. Hier werd het water door de nummers 1, 2 en 3 nog een trap hoger op de Rotte ingemalen. In 1922/23 zijn de molens vervangen door twee machine-gemalen.

De Rotte als bergboezem

De Rotte wordt al heel lang als tijdelijk reservoir, bergboezem, gebruikt voor het uit de aangrenzende polders en droogmakerij gemalen water. Tot 1742 werd het overtollige water van de Rotte gespuid door vijf sluizen in de Hoogstraat te Rotterdam. Bij lage rivierwaterstand, als het eb was, kon de Rotte dus gedeeltelijk 'leeglopen' in de rivier de Nieuwe Maas. Bij harde wind of storm, vooral uit het westen of noordwesten, kon de waterstand van de zee en dus ook van de Nieuwe Maas, die in

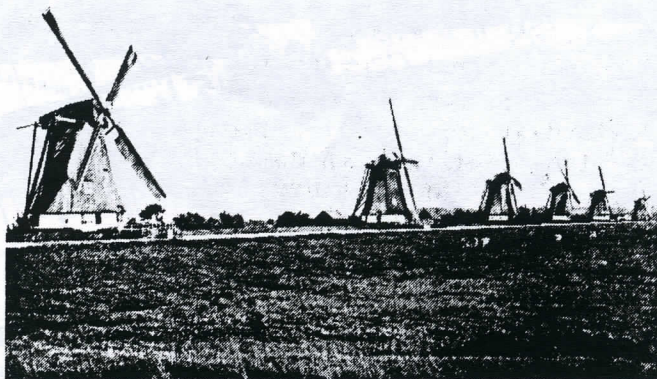
open verbinding stond met de Noordzee, hoog oplopen. Als dit dagenlang aanhield, kon de Rotte al die tijd niet lozen. In 1602 werd voor het eerst gesproken over het tijdelijk stilzetten van de molens, omdat de Rotte zeer hoog was gemalen en niet kon lozen om bovengenoemde reden.

In 1741 werd besloten een extra uitwatering van de Rotte via de tamelijk brede stadsvest, die naar de Oostpoort liep, aan te leggen. Een nieuwe hoge stenen molen met dubbel scheprad, de 'Kostverloren molen', werd gebouwd en er werd een nieuwe uitwateringssluis gebouwd. Hierdoor

kreeg de Rotte een verbeterde lozing. Als de Nieuwe Maas niet al te hoog stond, kon bij gesloten sluzen de lozing met de molen op de Kolk toch doorgaan, als op een soort hoge boezem.

In 1766 waren er diverse droogmakerijen langs de Rotte tot stand gekomen. Er loosden al eenendertig molens op de Rotte, zodat de verbeterde afwatering al weer tekortschoot. Bovendien waren er plannen om de grote plassen aan de westkant van de Rotte droog te maken met molens die ook op de Rotte gingen lozen.

Aanleg Hoge Boezem

Strijkmolens aan de Boezem

Rotterdam

De landmeter Dirk Smits ontwierp een nieuw bemalingssysteem. Ten noordoosten van de stad bij de Spiegelnissermolen werd een boezemkanaal gegraven in zuidelijke richting. Dit kanaal stond in open verbinding met de Rotte. Het was ca 1,7 km lang en werd de Lage Boezem genoemd. Aan de westkant hiervan werd een hoger gelegen boezem aangelegd, die de Hoge Boezem werd genoemd. Deze Hoge Boezem was ca 2,25 km lang. Deze kwam uit in de Kolk voor de uitwaterings-sluis bij de Oostpoort. Op de scheidingskade tussen de hoge en lage boezem werden in 1772 en 1773 acht grote schepradmolens gebouwd, zogenaamde strijkmolens, die alle even hoog stonden. Deze bemaling heeft na het afbranden van molen nummer 7 in 1895 nog met de overge-

bleven zeven molens dienst gedaan tot november 1899. Toen werden deze zeven molens vervangen door een stoomgemaal, dat in 1925/26 werd vervangen door een dieselgemaal.

In 1871 hadden de acht boezemmolens al hulp gekregen van een hulpstoomgemaal met schepraderen. Tevens werd een keersluis gebouwd tussen de Hoge Boezem en de Kolk (een verlengstuk van de Hoge Boezem). Bij zeer hoge rivierstand werd de sluis gesloten. De Kolk werd dan een nog hogere boezem, want hierin kon door het stoomgemaal nu tot 2,15 meter boven Rotte-peil worden opgemalen, terwijl de kaden van de Hoge Boezem slechts 2,15 meter boven Rotte-peil waren. Ze zouden dus zonder de oplossing van de keersluis overlopen.

(slot volgt)

Bronvermelding

- De molens van Rotterdam in oude ansichten, door J.S.Bakker.
- Molenstudies - Bijdragen tot kennis van de Nederlandse Molens, art. De bemaling van de Rotte als boezem van Schieland, door G.H.Keunen.
- en de in de vorige artikelen genoemde bronnen.

L.P. van der Tang

#####

SPREKEND VERLEDEN

In gesprek met Cas Fischer

"Een goed volksfeest is een monument in de harten van velen"

Sedert enige tijd loopt de tentoonstelling 'De gewoonste zaak van de wereld' over Nederlandse Volkscultuur, over het leven van alledag, vroeger en nu. De feesten van 1970 (25 jaar na de bevrijding) en 1973 (25-jarig regeringsjubileum van Koningin Juliana) in Zoetermeer waren bedoeld voor alle inwoners. Als zodanig waren het echte volksfeesten, zoals ze daarna nooit meer hebben plaatsgevonden. Het leek de interviewgroep daarom wel een goed idee om de persoon op te zoeken die de algehele leiding had van deze feesten. We kwamen terecht bij de heer Cas Fischer, inmiddels 85 jaar en samen met zijn vrouw zelfstandig

wonende aan de Voorweg. Het was duidelijk merkbaar dat de heer Fischer ervaring had met interviews en voor ons betekende dat een uur geluidsband met belangwekkende informatie. Enkele gedeelten uit het interview laten we hierna volgen:

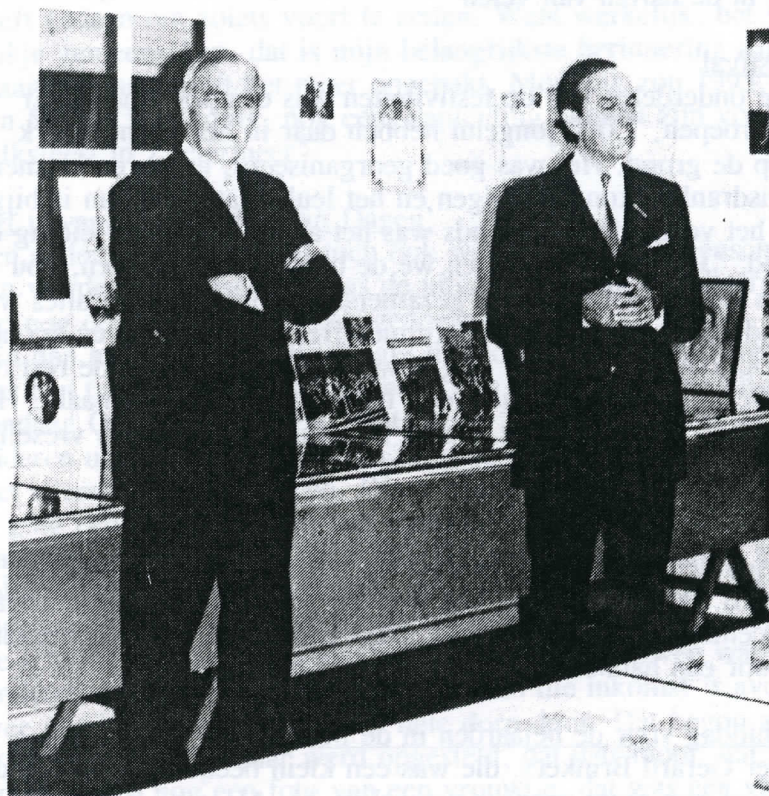
Hoe werd de heer Fischer voorzitter van het feestcomité?

"In die tijd was ik voorzitter van de werkgroep SAMIZO, dat was de Samenwerkende Middenstand van Zoetermeer. Die werkgroep organiseerde de Sint-Nicolaas intocht, die organiseerde de oudhollandse markten, die organiseerde de eerste grote Lentebeurs. Op het terrein waar nu de Schoutenhoek staat, hebben we een heel grote beurs gehad. Zoetermeer had twintigduizend inwoners ongeveer en dat hebben we toen gevierd met een grote beurs. Burgemeester Wegstapel heeft die beurs geopend. Bij al die dingen was ik altijd betrokken. Hoewel ik zelf Rooms-Katholiek ben, lag ik ook goed bij andere christelijke groeperingen. Ik kwam op zijn tijd in de Gereformeerde Kerk, ik kwam in de Hervormde Kerk en dan zeiden ze wel eens: "Ben je eruit gegooid door je pastoor?" Ik heb het idee, dat al die zaken bij elkaar redenen zijn geweest om mij voorzitter te maken van het feestcomité, eerst in 1970 en later in 1973".

Een van de evenementen bij het feest in 1973 was de tentoonstelling in de Nicolaasschool, die was georganiseerd door het Historisch Genootschap Oud Soetermeer. De toenmalige burgemeester, de heer Wegstapel (rechts) heeft, in bijzijn van de heer Fischer (links), deze tentoonstelling geopend.

De kosten van het feest in 1973

"Nou, het feest van 1973, dat is natuurlijk heel leuk even. De gemeente was gewend per inwoner een gulden te geven voor grote feesten. Er stond een krediet vast van 25.000 gulden. We zijn gaan starten en toen bleek meteen al bij de voorbereiding -iedereen moest schrijven wat het zou gaan kosten- dat we kwamen op 50.000 gulden, het dubbele dus van het beschikbare. Er waren allemaal subcomité's gevormd en wat moet een wagenspel nou kosten en wat moet een concert in het park kosten? Nou, alles bij elkaar moet het 50 mille kosten. Toen is er gezegd tegen de gemeente: "geef nou voor dit speciale feest", 25 jaar Juliana was dat, "Geef er nou een extra bedrag bij". En dat wees de gemeenteraad af.

de heer Fischer (links) met burgemeester Wegstapel (rechts)

Men zei: "We moeten zuinig wezen, ze moeten zich maar aanpassen". En 's avonds kwamen we met die boodschap in het comité en toen was het: "Nou jongens, allemaal halveren hè", en dat lukte niet. Niemand kon halveren! Nu was het zo: de Brinkersfabrieken hadden al eerder een jubileum gehad en ter gelegenheid daarvan was aan de gemeente een monument aangeboden. Er was gedelibereerd over dat monument, maar er was nog nooit een besluit over genomen. En toen is meneer Brinkers naar de wethouder gestapt en heeft gezegd: "Ik zal 25 mille besteden aan dit feest", waarop de wethouder zei: "Meneer Brinkers, maar u zou toch een monument geven?" Toen is de beroemde uitspraak van Gerard Brinkers gekomen: "Meneer de wethouder, een goed volksfeest is een monument in de harten van velen".

Een popfestival

Een van de onderdelen van de festiviteiten was een popconcert. Er waren popgroepen, 7.000 jongelui hebben daar in het Vernèdepark gezeten, op de grond. Het was goed georganiseerd, er waren kramen bij waar ze frisdranken konden krijgen en het leuke dat me ervan is bijgebleven, is het volgende: 's Avonds was het afgelopen en de leiding heeft toen gezegd: "Jongelui, zo kunnen we de boel niet achterlaten, nou gaan we met z'n allen opruimen". En gezamenlijk hebben ze toen alles wat op de grond aan rommel lag, opgeruimd. Het heeft middag en avond geduurd. De jongelui zijn niet weg geweest en daarom liep de rest op het dorp allemaal keurig. De jongelui hebben zich daar vermaakt. Het kostte een hoop geld, dat weet ik nog wel, maar het was een vreselijk leuk idee om het te hebben".

Barbecuen

"In de verschillende wijken is er door de wijkcomité's een barbecue georganiseerd. Ik herinner me, dat ik er bij één geweest ben, dat was in het winkelcentrum 'De Vijverhoek'. Daar hadden ze grote barbecuetafels staan en voor een habbekrats kon je er vlees halen.

Een feestmiddag voor de bejaarden in de Morgenster

"En de heer Gerard Brinkers, die was een klein beetje de held van dit feest. Hij was een grote sponsor natuurlijk, hè. Maar hij wilde er niet veel drukte over hebben. Ik heb hem toen voorgesteld om 's middags naar de bijeenkomst van de ouderen te komen, die hadden een pro-

gramma in de Morgensterkerk, die was toen pas gebouwd. Burgemeester en Wethouders hielden zich een beetje op de achtergrond en Gerard Brinkers, populair als hij was, kende alle mensen in de zaal en hij banjerde overal doorheen. Hij ging handen schudden en zo. We hebben toen op Hare Majesteit getoost".

Wat van het feest in 1973 het meest is bijgebleven

"Het feestelijke gevoel, dat de groep bij elkaar hoorde. Ina Molenkamp van D 66, als buitenstaander hier binnengekomen, was zo onder de indruk van het massaal vreugdevolle, van de saamhorigheid die er toen zo heel erg was, dat zij in de Commissie Culturele Zaken alle moeite heeft gedaan om zoiets voort te zetten. Want werkelijk, het was een stukje gemeenschap, dat is mijn belangrijkste herinnering aan dit feest. Maar niemand heeft het meer opgepakt. Mogelijk zou 1995, de viering van 50 jaar bevrijding, nog eens aanleiding kunnen zijn voor een echt volksfeest in Zoetermeer".

Het is vandaag 'Ouden van Dagen'

Een ander onderwerp, dat toch ook wel onder de gemeenschapsfeesten kan worden gerangschikt, was de uitgaansdag van de bejaarden, in die tijd nog de Ouden van Dagen genoemd.

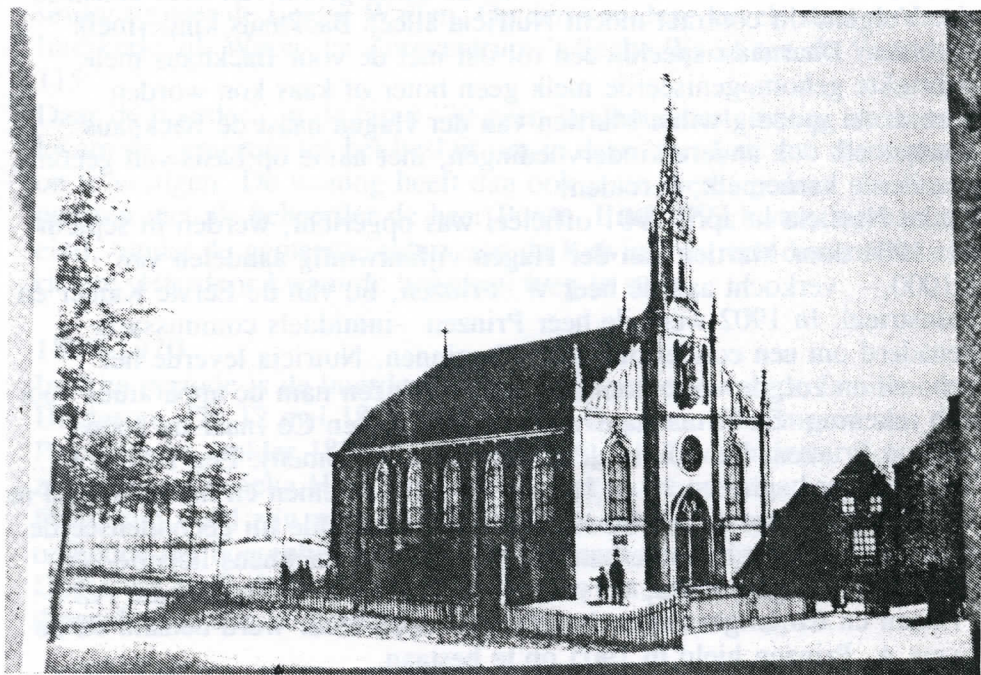
"En dan had je natuurlijk vroeger de tocht van de Ouden van Dagen, dat was een typisch gemeenschapsfeest, dan zeiden ze tegen elkaar: "Het is vandaag Ouden van Dagen", dat heette zo. Dat was een dag dat al de ouderen uitgingen en dan reden er zo'n vijftig, zestig particuliere auto's, met allemaal nummers erop. Die werden opgesteld op de Van Rijweg en er ging een grote bus mee met mensen die niet in de auto's meekonden. Dat was een mooi feest, de dominee ging mee, de pastoor ging mee, de dokter ging mee en de burgemeester en er werd gezamenlijk broodjes gegeten. Er werd geld ingezameld voor het comité Ouden van Dagen. De scholen begonnen pas als de Ouden van Dagen weg waren, want de kinderen mochten hen uitzwaaien. En dan die inkomst 's avonds met die twee muziekkorpsen en dan het hele dorp door. Dat begon allemaal aan de Zegwaartseweg, daar werd opgesteld, dat was mooi, dat was heel mooi! Ik heb nog een foto van een vrouwtje, dat was een van die leuke typen van Zoetermeer en dan was het iedere keer: "Vieser, mag ik bij jou op de motor?". Die wilde achter op de

motor mee. "Joh, Vieser, laat me nou eens bij jou achter op de motor". En dan zei ik: "Ja, van mij mag je hoor, maar ik weet niet of dokter Palte het goed vindt". Ik zeg: "Dokter Palte, mag deze mevrouw op de motor?". "Nee", zegt hij, "Niks ervan!". Nou, toen was het goed hè. Ik ben een paar maal mee geweest als koerier met de motor en dan moest ik zorgen dat die tocht bij elkaar bleef. Als er hiaten waren, moest ik zorgen dat er vooraan gestopt werd. De auto's waren allemaal genummerd en hadden voorrang. Het zou nu niet meer kunnen".

E.W. van den Burg en P.G. Roos

#####

De voorganger van de huidige kath.kerk aan de Dorpsstraat (zie blz. 10)

#####

De heer P.G. Hoefnagel schrijft ons over Zuivelfabriek A. Prinzen het volgende:

In 'Gebundeld Verleden' blz. 110 vermeld ik dat in 1904 een andere zuivelfabriek werd overgenomen, die toebehoorde aan W. Prinzen Fzn. De fabriek zou in de Dorpsstraat hebben gestaan. Dankzij naspeuringen van de heer F. Collee, beheerder van het Nutricia Museum alhier, zijn hierover nadere bijzonderheden bekend geworden, die verbeteringen en aanvullingen mogelijk maken. De fabriek stond niet in de Dorpsstraat, maar op het terrein van Nutricia en was verbonden met de Nutricia fabriek en is later daarin opgegaan.

Het contract met Prof. Backhaus was de achtergrond van deze constructie. Volgens dit contract mocht Nutricia alleen Backhaus kindermelk bereiden. Daarnaast speelde een rol dat met de voor Backhaus melk gebruikte gehomogeniseerde melk geen boter of kaas kon worden bereid. Al spoedig wilde Martien van der Hagen naast de Backhaus kindermelk ook andere kindervoedingen, met name op basis van gecondenseerde karnemelk, bereiden.

Nadat Nutricia in april 1901 officieel was opgericht, werden in september 1901 door Martien van der Hagen vijftientig aandelen van f.1000,-- verkocht aan de heer W. Prinzen, lid van de Eerste Kamer en industrieel. In 1902 werd de heer Prinzen -inmiddels commissaris- benaderd om een condensfabriek te beginnen. Nutricia leverde het gebouw en zorgde voor stoom en melk. Prinzen nam de apparatuur voor zijn rekening. De firmanaam werd A. Prinzen en Co (naar de zoon Antoon Prinzen, die ook in de zaak werd opgenomen). Een zekere Dr. Thomas werd aangezocht de leiding op zich te nemen en het personeel te leren omgaan met de machines. Tevens ontwikkelde hij gecondenseerde karnemelk. Nadat de onderhandelingen over de Backhaus-licentie ver genoeg waren gevorderd, verviel de noodzaak om de firmanaam A. Prinzen en Co langer aan te houden. De apparatuur werd betaald en de firma A. Prinzen hield in 1905 op te bestaan.

#####

De hoeve 'Voorzorg' aan de Zegwaartseweg 46

Oudejaarsdag 1992 viel de boerderij 'Voorzorg' aan de Zegwaartseweg 46 ten prooi aan de vlammen. De boerderij staat op de gemeentelijke monumentenlijst. Het betreft een uit het midden van de 18e eeuw stammende boerderij. Aan de hand van notariële en rechterlijke akten volgen we de geschiedenis van de boerderij en haar bewoners.

1970-1992

De gemeente Zoetermeer had, door de aanwijzing als groeistad, in de jaren '70 deze boerderij aangekocht o.a. om de wijken Palenstein, maar vooral Seghwaert te realiseren. Bij de boerderij behoorden de kavels 6

en 7 van de Palensteinse polder. Deze kavels strekten van de Zegwaartseweg tot aan de Leidse Wallen. Op één van deze kavels staat nu het Interkerkelijk Woon- en Zorgcentrum 't Seghe Waert aan de Vaartdreef 115.

Daar de boerderij in de jaren '70 geen landbouwhbestemming meer had, kwam de gemeente tot het besluit om in deze boerderij een dierenpension te vestigen. De woning heeft dan ook jaren dienst gedaan als dierenpension met als beheerder de heer Ponse. Eind 1992 kwam hieraan een eind, omdat de gemeente elders aan de Kelvinstraat een dierentehuis inrichtte. Hierdoor kwam de boerderij leeg te staan.

1879-1970

In deze periode is de boerderij in het bezit geweest van de familie Dogterom. Op 12 mei 1879 vestigde Jan Dogterom (heemraad van de Palensteinse polder 1888-1928), afkomstig uit Zevenhuizen, zich met zijn vrouw Cornelia Hoek op deze boerderij. De opvolger van Jan Dogterom werd zijn zoon en later één van zijn kleinzonen. Zij allen oefenden het boerenbedrijf uit tot begin jaren zeventig. De heer L. Dogterom heeft de boerderij en landerijen ten behoeve van de uitbreidingsplannen aan de gemeente Zoetermeer moeten verkopen.

1862-1879

De familie Droogh is geruime tijd in het bezit geweest van de boerderij "Voorzorg". Leonardus Droogh jr. had de boerderij na het overlijden van zijn vader, na een boedelscheiding op 28 mei 1862, in zijn bezit gekregen. Mede erfgenamen waren zijn zuster Engeltje uit het tweede huwelijk van Leonardus Droogh sr met Klazina van der Poel. Verder zijn broers Johannes (dijkgraaf 1861-1876 en 1891-1907, heemraad 1876-1891 van de Palensteinse polder) en Pieter en zijn zusters Elisabeth, gehuwd met Korstiaan van Wijk en Maria, gehuwd met Cornelis Vollebregt. Allen waren landbouwers in Zegwaart, behalve Korstiaan, die landbouwer was te Hazerswoude. Deze vijf kinderen waren geboren uit het eerste huwelijk tussen Leonardus Droogh en Engeltje Rutten. Leonardus Droogh jr. huwde later met de uit Vrijenban afkomstige Adriana Langelaan. Op 23 mei 1865 kwam Leonardus Droogh op 32-jarige leeftijd te Zegwaart te overlijden. Adriana had op 11 oktober 1865 na boedelschieding, de boerderij in haar bezit gekregen. Om de boerderij draaiende te houden is zij, zoals dat gebruikelijk was in die

tijd, kort daarna in 1866 gehuwd met de bouwknicht Leonardus Kortekaas. De boerderij bestaat dan uit: *Een huis, stal, dorschvloer, schuren, drie bargaen, verder getimmerte, met een valbrug over de watering, tuin, boomgaard, erf, bepoting en beplanting met een annex huis en erf, staande en gelegen aan de Zegwaartseweg in de gemeente Zegwaart het huis gekwoteerd no.148 benevens eenige partijen wei- hooi- en teelland gelegen in en te zamen uitmakende de vijfde, zesde en zevende kavel van de Palensteinse Polder onder Zegwaart met de daarbij behorende dijkgronden.*

Leonardus Kortekaas (heemraad 1876-1878) werd op 28-jarige leeftijd weduwnaar, omdat Adriana op 11 september 1869 op 29-jarige leeftijd kwam te overlijden. Uit het huwelijk waren twee dochters geboren. Op 31 augustus 1870 vond de boedelscheiding plaats voor notaris Jan van de Broek te Zoetermeer. Daar Adriana Langelaan eerder gehuwd was geweest, deelden zowel de kinderen uit haar eerste huwelijk als uit haar tweede huwelijk. Haar dochtertje, Engeltje Droogh, was 2 dagen na haar moeder op 7-jarige leeftijd overleden. Haar enige zoon Gerardus Droogh deelde in de erfenis. Door deze boedelscheiding en de huwelijksvoorwaarden gesloten bij het huwelijk in 1866 werd Leonardus Kortekaas genoodzaakt de 5e kavel van de Palensteinse polder te verkopen. Op 31 augustus koopt Jacobus Lievaart (heemraad 1874-1888 van de Palensteinse polder) deze 5e kavel voor f 1400,- per hectare voor een bedrag van f 19.455,24. Bij deze boedelscheiding stond nog een aantal rekeningen open. Zo moest aan Isaac Bos Gerritszoon voor geleverde koek en meel nog f 88,125 worden betaald. Ook aan J.Kuppens voor geleverd klaverzaad stond een bedrag van f 39,13. open. Bij de gebroeders Reinke te Leiden voor geleverde manufacturen stond een bedrag van f 125,175 open, zo ook een bedrag van f 4,10 bij de geneesheer A. Meerburg uit Zoetermeer.

Op 17 juni 1870 trouwde Leonardus Kortekaas met de 19-jarige Cornelia Nijssen afkomstig uit Oegstgeest.

Jan Dogterom had zoals gezegd de boerderij aan het eind van 19e eeuw overgenomen van Leonardus Kortekaas, die op 30 mei 1879 vertrok naar Ter Aar.

(wordt vervolgd, teruggaande tot 1729)

Henk Windmeijer

#####

KOOT

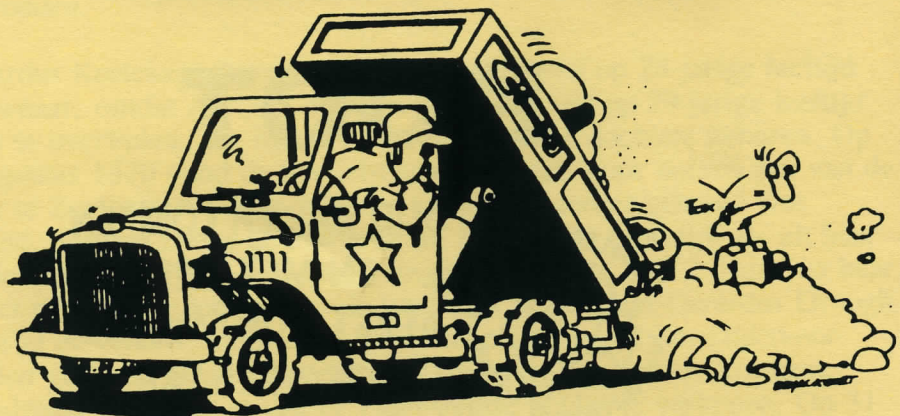

oud papier lompen
en metalen
afzet containers
beschikbaar

Vlamingstraat 30
2713 RS Zoetermeer

TEL. 079-164196

HET AVONTUUR BEGINT BIJ DE DUMP

- CAMPINGSPOORT
- SCHIETSPOORT
- WERKKLEDING
- CAMPINGGAS
- OVERLEVINGSSETS
- MESSEN
- LEGERKLEDING
- VRIJETIJDKLEDING

dorp
de ervijnen
dorpstraat 66 zaetermeer

079-
163551